

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการมีผู้สูงอายุในครอบครัว กับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 40-59 ปี ซึ่งอยู่ในวัยกลางคนอาศัยอยู่ในทั้งหมด 8 อำเภอ ของจังหวัดเพชรบุรี คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านลาด อำเภอบ้านแหลม อำเภอท่ายาง อำเภอแก่งกระจาน อำเภอชะอำ อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง ทั้งเพศชายและเพศหญิง สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ ไม่จำกัดความรู้ มีสติสมบูรณ์ ความจำไม่เลอะเลือน สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

2. กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง คำนวณขนาดตัวอย่างจากประชากร 82,175 คน โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamanae) (ประคอง กรรณสูตร, 2538: 10) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ จึงใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 ราย ที่ความเชื่อมั่นได้ร้อยละ 95

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายชั้น (multi-stage sampling) มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มตำบล 1 ตำบล จากตำบลต่างๆ ในแต่ละอำเภอทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดเพชรบุรี ได้ 8 ตำบล

ขั้นที่ 2 สุ่มหมู่บ้าน 1 หมู่บ้าน จากหมู่บ้านต่างๆ ในแต่ละตำบลทั้ง 8 ตำบล ได้ 8 หมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 คำนวณจำนวนตัวอย่างวัยกลางคนในแต่ละหมู่บ้านที่สุ่มได้ โดยใช้ร้อยละ 50

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ตำบล	หมู่ที่	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เมือง	หัวสะพาน	9	148	75
บ้านลาด	ไร่มะขาม	6	97	49
บ้านแหลม	ท่าแร่	6	62	32
ท่ายาง	วังไคร้	2	71	36
แก่งกระจาน	ท่าเรือ	8	61	31
ชะอำ	เขาใหญ่	3	110	56
เขาย้อย	ทับคาง	5	153	78
หนองหญ้าปล้อง	หนองหญ้าปล้อง	1	85	43
รวม			787	400

ขั้นที่ 4 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านใช้การสุ่มแบบระบบ (systematic sampling) โดยนำบัญชีรายชื่อประชากรวัยกลางคนมาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบล และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณระยะห่างของแต่ละลำดับเลขที่จากสูตรของ ยูดี้ ฤาชา และคณะ (2532: 78) ได้ระยะห่างกันของการสุ่มเท่ากับ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยคัดสรร ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการมีผู้สูงอายุในครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎี การสูงอายุ การเปลี่ยนแปลงและปัญหาของผู้สูงอายุ และแนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าสู่ วัยสูงอายุจากวิทยากรผู้สูงอายุของสุรกุล เจนอบรม (2534) และคู่มือเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ การงานของบรรลุ ศิริพานิช (2536) เป็นข้อคำถามจำนวน 60 ข้อ ดังนี้

1. การเตรียมตัวด้านร่างกาย ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุด้านร่างกายในกิจกรรม 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 28 ข้อ ได้แก่

- 1.1 การรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 9 ข้อ
- 1.2 การพักผ่อนนอนหลับ จำนวน 4 ข้อ
- 1.3 การออกกำลังกาย จำนวน 3 ข้อ
- 1.4 การขับถ่าย จำนวน 6 ข้อ
- 1.5 ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ จำนวน 6 ข้อ

2. การเตรียมตัวด้านจิตใจ ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุด้านจิตใจในกิจกรรม 2 ด้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 ข้อ ได้แก่

- 2.1 การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา จำนวน 6 ข้อ
- 2.2 งานอดิเรก จำนวน 3 ข้อ

3. การเตรียมตัวด้านสังคม ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุด้านสังคมในกิจกรรม 2 ด้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 ข้อ ได้แก่

- 3.1 สัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 6 ข้อ
- 3.2 การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม จำนวน 6 ข้อ

4. การเตรียมตัวด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุด้านเศรษฐกิจในกิจกรรม 2 ด้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 11 ข้อ ได้แก่

- 4.1 รายได้และค่าใช้จ่าย จำนวน 7 ข้อ
- 4.2 ที่อยู่อาศัย จำนวน 4 ข้อ

ข้อคำถามทั้ง 4 ด้าน มีลักษณะเป็นข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบ รวมทั้งหมด 60 ข้อ และคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ประจำ	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำ
บ่อยครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมนั้นบ่อยครั้ง
น้อยครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยครั้ง
ไม่ได้ปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้นเลย

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ลักษณะคำตอบ	คะแนน	
	คำถามทางบวก	คำถามทางลบ
ประจำ	4	1
บ่อยครั้ง	3	2
น้อยครั้ง	2	3
ไม่ได้ปฏิบัติ	1	4

เกณฑ์ในการแบ่งระดับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุรายข้อ รายด้านและโดยรวม ได้แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย คือ

ค่าเฉลี่ย 3.00 - 4.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมการเตรียมตัวในระดับดี
ค่าเฉลี่ย 2.00 - 2.99	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมการเตรียมตัวในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.99	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมการเตรียมตัวในระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบหาความตรงด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านผู้สูงอายุจำนวน 9 ท่าน ทำการตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงข้อความตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยตัดสินจากความเห็นชอบที่ตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและนำไปใช้จริง

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ	2	ท่าน
ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา	1	ท่าน
ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมสงเคราะห์	1	ท่าน
อาจารย์พยาบาลภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ	3	ท่าน
อาจารย์พยาบาลภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน	1	ท่าน
พยาบาลประจำคลินิกผู้สูงอายุ	1	ท่าน

แบบสอบถามแต่ละข้อทั้ง 60 ข้อ ได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเท่ากับ .77-1.00 ได้รับปรับปรุงแก้ไขข้อความให้สละสลวยและเข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้น

การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความตรงด้านเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try out) กับวัยกลางคน ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha efficient) ได้เท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2541 ถึงวันที่ 15 มีนาคม 2541 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึง นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังจากอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยเข้าชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบลทั้ง 8 ตำบล และขอบัญชีรายชื่อประชากรวัยกลางคนเพื่อทำการสุ่มตัวอย่าง

2. เลือกและขอความร่วมมือผู้ช่วยวิจัย 1 ท่าน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยทั้ง 8 ตำบล โดยมีขั้นตอนการเตรียมผู้วิจัย ดังนี้

2.1 บอกวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการสรุปคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ฝึกเทคนิควิธีการแจกแบบสอบถามและการเก็บแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบ 400 ราย ภายในระยะเวลา 30 วัน โดยหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บแบบสอบถามในแต่ละวัน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม มาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้อง นำมาประมวลผลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุรายข้อ รายด้านและโดยรวม โดยการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิจารณาแบ่งระดับการเตรียมตัวรายข้อ รายด้านและโดยรวม เป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง ระดับน้อย

3. ทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรด้านอายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการมีผู้สูงอายุในครอบครัว กับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุรายด้านและโดยรวม โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square) และสัมประสิทธิ์การจรรยา (Contingency Coefficient) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05